

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ДИДАКТИЧНІ СИСТЕМИ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Загальна інформація

Компонент освітньо-професійної програми	<i>Вибірковий</i>
Кількість кредитів ECTS	3
Мова початку	Українська
Ступінь вищої освіти	<i>(тільки для нормативних ОК)</i>
Галузь знань	<i>(тільки для нормативних ОК)</i>
Спеціальність	<i>(тільки для нормативних ОК)</i>
Освітньо-професійна програма	<i>(тільки для нормативних ОК)</i>

Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Дидактичні системи у вищій освіті» полягає у засвоєнні знань щодо провідних засад дидактики вищої школи та у формуванні здатності до використання дидактичних систем у процесі підготовки майбутніх фахівців у вищій школі.

Передумови вивчення дисципліни

Для результативного опанування знаннями, вміннями, навичками при вивченні даної дисципліни студент повинен мати базові знання з «Педагогіки», «Педагогіки та психології вищої школи», «Інноваційних освітніх технологій».

Зміст дисципліни

Змістовий модуль 1. Сутність і класифікація дидактичних систем

Тема 1. Концепції теорії навчання. Дидактичні системи у вищій школі

Поняття дидактики вищої школи та її основні завдання. Основні категорії дидактики: навчання, викладання, учіння.

Сутність та основні елементи навчальної діяльності студентів. Концепції теорії навчання.

Класифікація дидактичних систем: традиційні, педоцентричні, сучасні.

Загальна характеристика сучасних дидактичних систем. Програмована концепція навчання. Теорія поетапного формування розумових дій. Проблемне навчання. Розвивальне навчання. Особистісно орієнтоване навчання. Сучасні зарубіжні дидактичні концепції.

Тема 2. Традиційні дидактичні системи

Становлення традиційної дидактичної системи. Класно-урочна дидактична система Я.-А. Коменського. Дидактична система елементарної освіти І.-Г. Песталоцці. Класична дидактична система Й. Гербарта.

Принципи навчання у традиційних дидактичних системах. Застосування традиційних дидактичних систем у сучасній вищій школі.

Тема 3. Дитиноцентричні (педоцентричні) дидактичні системи

Становлення педоцентричної дидактичної системи. Педоцентрична дидактична система Дж. Дьюї. Дидактична система М. Монтесорі. Вальдорфська педагогіка як педоцентрична дидактична система. Педологія як педоцентрична дидактична система. Комплексна система навчання. Проектна система навчання.

Принципи навчання у педоцентричних дидактичних системах. Застосування педоцентричних дидактичних систем у сучасній вищій школі.

Тема 4. Сучасні дидактичні системи

Становлення і розвиток сучасних дидактичних систем. Система програмованого навчання. Гуманістична дидактична система. Система розвивального навчання. Особистісно орієнтоване навчання. Сучасні зарубіжні дидактичні концепції і їх застосування в українській системі освіти.

Принципи навчання у сучасних дидактичних системах. Застосування сучасних дидактичних систем у вищій школі.

Змістовий модуль 2. Теоретичні засади застосування сучасних дидактичних систем у вищій освіті

Тема 5. Дидактичні технології у вищій школі

Сутність технології навчання. Педагогічна технологія. Дидактична технологія. Структура педагогічної технології. Види педагогічних технологій. Особливості застосування дидактичних технологій у вищій освіті. Технологія дистанційного навчання. Технологія модульного навчання.

Тема 6. Закони, закономірності та принципи навчання

Закони навчання. Закономірності навчання. Система принципів навчання. Специфіка застосування законів, закономірностей і принципів навчання у сучасній вищій освіті. Вплив законів, закономірностей і принципів навчання на організацію освітнього процесу у вищій школі.

Тема 7. Види і стилі навчання

Догматичне навчання. Пояснювально-ілюстративне навчання. Проблемне навчання. Програмоване навчання. Репродуктивний стиль навчання. Творчий стиль навчання. Емоційно-ціннісний стиль навчання. Проблема застосування

різних видів і стилів навчання у сучасній вищій школі. Вибір виду та стилю навчання.

Змістовий модуль 3. Практичне застосування сучасних дидактичних систем у вищій освіті

Тема 8. Сучасні форми та методи навчання у вищій школі

Характеристика сучасних форм і методів навчання. Ігрові форми та методи навчання. Сутність інтерактивного навчання та види інтерактивних методик. Характеристика інноваційних методів навчання у вищій школі. Творчі завдання. Робота в малих групах. Навчальні ігри (рольові ігри, імітації, ділові ігри, освітні ігри). Використання суспільних ресурсів (запрошення фахівця, екскурсії). Соціальні проекти й інші позааудиторні методи навчання (змагання, фільми, виставки, вистави, презентації). Вивчення й закріплення нового матеріалу (інтерактивна лекція, робота з наочними приладами, відео- й аудіоматеріалами, «Студент у ролі викладача», «Кожний навчає кожного», «Мозаїка», «Ажурна пилка», використання питань «Сократичний діалог»). Обговорення складних і дискусійних питань і проблем («Займи позицію», шкала думок, ПОПС-формула, проєктивні техніки, «Один-удвох-усі разом», «Зміни позицію», «Карусель», «Дискусія в стилі телевізійного шоу», дебати, симпозіум). Розв'язання проблем («Мозковий штурм», «Дерево рішень», «Аналіз казусів», «Переговори і медитація»). проблемні лабораторії, майстер-класи, тренінги, соціальне проектування, відеоуроки, ігри, семінари-конференції, письмові есе-роздуми, метод «icebreaker», метод «brainstorming», метод кейсів. Сучасні методи перевірки та оцінки знань у вищій школі.

Тема 9. Використання сучасних методів навчання у вищій освіті

Розробка сучасних методів навчання у вищій школі. Використання сучасних методів навчання під час аудиторних занять у вищій школі. Організація інтерактивного навчання у вищій школі. Підготовка фахівців вищої школи під час позааудиторних занять. Моделювання самостійної роботи студентів. Педагогічна практика. Науково-дослідна діяльність студентів.

Тема 10. Дидактичні засади підготовки фахівців у вищій школі

Методичне забезпечення підготовки фахівців різних освітніх ступенів. Навчальні плани. Навчальні програми. Робочі програми. Структура навчального плану. Зміст навчального плану. Структура навчальної програми. Зміст навчальної програми. Структура робочої програми навчальної дисципліни. Зміст робочої програми навчальної дисципліни. Розробка навчальних планів, навчальних і робочих програм. Система організації освітнього процесу у вищій школі. Системний підхід до організації освітнього процесу в ЗВО. Особливості європейської кредитно-трансферної системи організації освітнього процесу. Її специфіка у різних європейських країнах. Сутність поняття «зміст освіти». Характеристика компонентів змісту освіти. Механізми розробки змісту освіти.

Форми та методи навчання

Форми та методи навчання – у процесі проведення навчальних занять (лекційних і практичних) передбачено застосовувати такі методи:

- пояснювально-ілюстративний;
- проблемний;
- проблемно-пошуковий;
- дослідницький;
- інтерактивні методи навчання.

Контроль навчальних досягнень

Форми та методи оцінювання:

Поточний контроль – усне і письмове опитування; індивідуальні завдання; доповіді; студентські презентації виконаних завдань.

Підсумковий контроль – залік.

Критерії оцінювання навчальних досягнень:

а) робота на практичному занятті

Усна відповідь на практичному занятті	до 5 балів
Активність (доповнення, запитання)	1 – 2 бали
Доповідь	до 5 балів
Письмова робота	до 9 балів
Творча робота	до 9 балів

б) самостійна робота

до 7 балів

Робота на практичному занятті оцінюється за такими критеріями: 5 балів – студент у повному обсязі опрацював програмовий матеріал, має глибокі та міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, робить аргументовані висновки; 4 балів – студент вільно володіє навчальним матеріалом, може узагальнювати та застосовувати набуті знання, відповідь містить незначні неточності; 3 бали – студент може відтворити основні положення програмового матеріалу, його відповідь неповна; 1 – 2 бали – відповідь неповна, містить багато неточностей, головний зміст питання не розкрито, студент має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається на занятті.

Орієнтовний розподіл балів за видами робіт:

- 42 % – самостійна робота;
- 40 % – усні опитування і робота на практичних заняттях;
- 9 % – творча робота;
- 9 % – письмова робота.

Політика курсу

Учасники освітнього процесу керуються нормативними документами та відповідними Положеннями, затвердженими в НУЧК.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи (проекти, презентації, есе, реферати, тести тощо), які виконуються із порушенням встановлених

викладачем термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від максимально можливої кількості балів за даний вид діяльності). Перескладання пропущених занять або завдань самостійної роботи відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, працевлаштування тощо). Відвідування аудиторних занять є бажаним. Теми пропущених занять студент опрацьовує самостійно.

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Інтернет-ресурс: <https://drive.google.com/file/d/1kpvtbTTnlgy2Tz29iNvgwlMe84tMAkRg/view>). У процесі навчання забороняються академічний плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування (при написанні контрольної роботи та складанні іспиту).

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад наукових досліджень і педагогіки тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, не запізнюватися на заняття (виняток можуть становити запізнення з поважних причин), дотримуватися правил суспільної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконувати завдання, визначені для практичних занять і самостійної роботи;
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 60 балів.

Матеріально-технічне забезпечення

Для організації освітнього процесу використовується комп'ютерна техніка, мультимедійні проектори та методичні матеріали.

Інформаційні ресурси

1. Дидактичні системи у вищій освіті : навч. посіб. / авт.-упоряд. В.В.Бойченко. Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. 121 с. URL: https://www.duikt.edu.ua/uploads/1_1389_31627493.pdf
2. Дидактичні системи у вищій освіті : навч.-метод. посіб. / авт.-упоряд. І.В.Стражнікова. Івано-Франківськ : НАІР, 2016. 108 с. URL: <https://kpibs.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/126/2019/09/%D0%94%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96->

[%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B8-%D1%83-%D0%B2%D0%B8%D1%89%D1%96%D0%B9-%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%96.pdf](#)

3. Солодовник Т. О. Дидактичні системи та освітні технології у вищій школі : навчально-методичний посібник для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОП «Педагогіка вищої школи» спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» / Солодовник Т. О., Серeda Н. В., Квасник О.В. ; за заг. ред. О. Г. Романовського. Харків : НТУ «ХПІ», 2021. 176 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/9e205fd5-2db9-41c6-9710-bed818168e55/content>
4. Кулішов В.С. Дидактика вищої школи: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 142 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731992/1/%D0%94%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%92%D0%A8%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>
5. Янченко Т.В. Зарубіжний досвід освітніх інновацій: історико-педагогічний наратив. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка*. Серія «Педагогічні науки». 2023. Випуск 23 (179). С. 141–147.

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові викладача	Янченко Тамара Василівна
Науковий ступінь, вчене звання, посада	Доктор педагогічних наук, професор, зав.кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін.
Комунікація	Кафедра: E-mail: tamyanchenko@gmail.com Телефон: +38-066-321-17-21
Посилання на дисципліну в системах дистанційного навчання	https://moodle.chnpu.edu.ua/course/view.php?id=1545 Zoom
Консультації	понеділок 13.00–14.20; вівторок 13.00–14.20 (114 кабінет; Zoom).